

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

СЪВЕТ НА ЕВРОПА
ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЪРВО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО КУЙБИШЕВ С/У БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 39271/98)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

30 септември 2004

ВЛЯЗЛО В СИЛА

30/12/2004

Решението става окончателно при наличие на обстоятелствата, упоменати в чл. 44, ал. 2 от Конвенцията. Същото може да е предмет на редакционен преглед.

По делото Куйбишев с/у България

Европейският съд по правата на човека (Първо отделение), заседаващо в състав:

Г-н К. Л. РОЗАКИС [C.L. ROZAKIS], *Председател*,

Г-н П. ЛОРЕНЗЕН [P. LORENZEN],

Г-жа Ф. ТУЛКЕНС [F. TULKENS],

Г-жа Н. ВАЙИЧ [N. VALIĆ],

Г-жа С. БОТУШАРОВА [S. BOTOCHAROVA],

Г-н А. КОВЛЕР [A. KOVLER]

Г-н В. ЗАГРЕБЕЛСКИ [V. ZAGREBELSKY], *съдии*,

и Г-н С. НИЛСЕН [S. NIELSEN], *Заместник-секретар на отделението*,

В разпоредително заседание, проведено на 9 септември 2004,

Постанови настоящото решение на посочената по-горе дата:

ПРОИЗВОДСТВО

1. Делото е образувано по жалба (№39271/98) срещу Република България, подадена на 5 ноември 1997 в Европейската комисия по правата на човека (“Комисията”), на основание на предишния член 25 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (“Конвенцията”), от българския гражданин г-н Валентин Куйбишев [Valentin Kuibishev] (“жалбоподател”).

2. Жалбоподателят, на когото е предоставена правна помощ, се представлява от г-н М. Екимджиев [M. Ekimdjiev], адвокат от Пловдивската адвокатска колегия. Българското правителство (“Правителството”) се представлява от неговите агенти, г-жа В. Джиджева [V. Djidjeva], г-жа Г. Самарас [G. Samaras] и г-жа М. Димова [M. Dimova] от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди, по-специално, че са налице нарушения на членове 5, 6 и 13 от Конвенцията във връзка със задържането му под стража и наказателното производство срещу него.

4. Жалбата е внесена в Съда на 1 ноември 1998, когато Протокол № 11 към Конвенцията влиза в сила (член 5, алинея 2 от Протокол № 11).

5. Жалбата е разпределена на Четвърто отделение на Съда (член 52, алинея 1 от Правилника на Съда). С решение от 18 януари 2001, Съдът обявява жалбата за частично недопустима и отлага разглеждането ѝ в останалата част.

6. На 1 ноември 2001 Съдът променя състава на своите отделения (член 25, алинея 1). Делото е разпределено на новосъздаденото Първо отделение (член 52, алинея 1). В рамките на това отделение в съответствие с член 26, алинея 1 се определя състав, който да разгледа делото (член 27, алинея 1 от Конвенцията).

7. С решение от 19 декември 2002, Съдът обявява останалата част от жалбата за допустима. На 12 февруари 2003 жалбоподателят представя възражение срещу представителната власт на агента на Правителството, като твърди наличие на недостатъци на вътрешни разпоредби. Съдът отхвърля възражението.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

8. Жалбоподателят е роден през 1954 и живее в Пловдив.

A. Наказателно производство срещу жалбоподателя

9. На 8 април 1993 е било образувано предварително производство срещу жалбоподателя по подозрение за фалшифициране на банкови гаранции, с цел той и негов бизнес-партньор да получат банкови кредити (член 212 от Наказателния кодекс).

10. На 14 юли 1993 следовател е повдигнал обвинение на жалбоподателя и му е определил мярка за неотклонение “задържане под стража”. На неупомената дата прокуратурата е потвърдила наложената мярка

11. Между неустановена дата през 1993 и септември 1996 жалбоподателят е пребивавал в Холандия. Подал е молба за предоставяне на политическо убежище, която обаче е била отхвърлена. При завръщането му в България, на 11 септември 1996, е арестуван и спрямо него е взета мярка за неотклонение “задържане под стража”.

12. Между септември 1996 и март 1997 следователят е прегледал материалите по делото, изслушал е десет свидетели, назначил е експерти, запознал се е с техните заключения и е разпитал жалбоподателя.
13. На 31 март 1997 Софийска градска прокуратура е внесла обвинителен акт срещу жалбоподателя в Софийския градски съд.
14. За 4 юли 1997 е било насрочено съдебно заседание. Във връзка с неговата подготовка, през април и май 1997, Софийският градски съд е призовал гражданския ищец и десет свидетели и е направил справка в полицията за установяване адреса на един от тях.
15. Софийският градски съд е провел пет съдебни заседания.
16. На 4 юли 1997 Софийският градски съд е разпитал четирима свидетели, жалбоподателя и двама експерти. Няколко свидетели не се явили. Както прокуратурата, така и жалбоподателят са направили допълнителни доказателствени искания. Делото е било отложено за 12 септември 1997.
17. На 12 септември 1997 съдът е изслушал един свидетел. Останалите свидетели не се явили. Прокуратурата е поискала отлагане на делото, тъй като е счела за важен разпита на неявилите се свидетели. Жалбоподателят възразил. Съдът уважил искането на прокурора и насрочил следващото съдебно заседание за 10 декември 1997.
18. На тази дата Софийският градски съд е разпитал един свидетел. Другите свидетели не се явили. Прокурорът настоял на техния разпит и поискал отлагане на делото. Адвокатите на жалбоподателя възразили, като посочили, че прочитането на показанията на тези свидетели, дадени пред следователя, е достатъчно. Съдът уважил искането на прокурора за отлагане и насрочил следващото заседание за 26 януари 1998.
19. На 26 януари 1998 съдът разпитал двама свидетели. Един свидетел не се явил. Адвокатите на жалбоподателя заявили, че считат неговия разпит за важен и поискали отлагане на делото. Съдът уважил искането. Насрочил следващото заседание за 15 юни 1998.
20. На датата на последното заседание по делото, 15 юни 1998, жалбоподателят е бил признат за виновен по член 212, алинея 2 и член 308 от Наказателния кодекс и осъден на пет години лишаване от свобода. Бил е оправдан по някои от първоначалните обвинения. Съдът е обявил присъдата, като е отложил излагането на нейните мотиви.
21. На 25 юни 1998 жалбоподателят е подал въззивна жалба до Софийския апелативен съд. Прокуратурата от своя страна е протестирала присъдата.
22. На неупомената дата през септември 1998 Софийският градски съд е изготвил и обявил мотивите на присъдата си от 15 юни 1998.

23. Софийският апелативен съд е насрочил съдебно заседание за 12 февруари 1999, но го е отложил, тъй като прокуратурата не допълнила протеста си след изготвянето на мотивите към първоинстанционната присъда.

24. Заседанието е било проведено на 28 май 1999. На същата дата Софийският апелативен съд е потвърдил осъждането на жалбоподателя за това, че е подправил банкови гаранции с намерение да ги използва (член 308 от Наказателно-процесуалния кодекс) и го оправдал по останалите обвинения. Намали съответно наказанието на жалбоподателя на три години лишаване от свобода.

25. На 25 юни 1999 жалбоподателят е подал касационна жалба до Върховния касационен съд. Тя е била отхвърлена на 10 декември 2000.

Б. Други наказателни производства срещу жалбоподателя

26. На неупомената дата през 1992 жалбоподателят е бил осъден от Районен съд – гр. Пещера на лишаване от свобода, като изпълнението на наказанието е било отложено. Очевидно тази присъда се е основавала на факти, свързани с тези, които са били предмет на наказателното производство 1993-2000.

27. Отделно, на 27 януари 1997 Районният съд в гр. Пазарджик е признал жалбоподателя за виновен за това, че не е положил достатъчно грижи за управление на имуществото, собственост на кооперацията, за която работел в периода 1986-1988. Осъден бил на десет месеца лишаване от свобода. Жалбоподателят е обжалвал присъдата. На 13 октомври 1997 Върховният касационен съд е отменил присъдата и е прекратил наказателното производство поради изтекла давност.

В. Задържането под стража на жалбоподателя

28. На 11 септември 1996 жалбоподателят е бил арестуван. На следващия ден му е определена мярка за неотклонение “задържане под стража”. Страните не представят данни относно задържането на жалбоподателя на етапа на предварителното производство.

29. На 23 април 1997, малко след внасяне на делото в Софийския градски съд, жалбоподателят е сезирал същия с молба за изменение на мярката за неотклонение “задържане под стража” в “парична гаранция”, посочвайки, че жена му е тежко болна и не може да се грижи за двете им деца.

30. На 2 май 1997 съдията-докладчик е отхвърлил молбата в закрито заседание. Той е счел, че наличието на други висящи производства срещу жалбоподателя, прави задължително съгласно член 152, алинея 3 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) задържането под стража по делото за неполагане на достатъчно грижи за управлението на

кооперативно имущество. Ето защо не е било “възможно да се замени мярката за неотклонение “задържане под стража” с по-лека такава, въпреки данните за тежкото семейно положение на жалбоподателя”.

31. Жалбата на жалбоподателя срещу посоченото по-горе определение не е била разгледана поради служебна грешка на Софийския градски съд.

32. На 2 юли 1997 и на заседанието на 4 юли 1997 жалбоподателят е потвърдил своите доводи, като е поискал освобождаване под гаранция. Той е представил и подробно допълнително становище, като е посочил, че член 152, алинея 3 от НПК, съгласно който задържането под стража е задължително когато по отношение на обвиняемия има незавършено производство по обвинение за друго престъпление, както и в случаите на рецидив, е несъвместим с Конвенцията. Освен това е твърдял липса на достатъчно доказателства, че е извършил престъплението, в което е обвинен.

33. На същата дата, 4 юли 1997, Софийският градски съд е отхвърлил новата молба за освобождаване под гаранция. Той е посочил, *между другото*:

“Съдът намира, че съществува опасност жалбоподателят да се укрие, тъй като ... той и съпругата му са поискали политическо убежище в Холандия в момент когато ... наказателното производство е било висящо ... Обвиненията ... са за престъпление, за което се твърди, че е извършено в изпитателния срок на условно осъждане на жалбоподателя за друго престъпление, присъдата по което е произнесена ... през 1992. Това обстоятелство обосновава извода за наличие на опасност от извършване на престъпление ...”

34. Във връзка с доводите на жалбоподателя срещу задължителното задържане под стража съгласно член 152, алинея 3 от НПК, Софийският градски съд е посочил, че не може да пренебрегне закона поради противоречието му с Конституцията или други международни договори и е отбелязал, че Върховният съд е поставил въпроса за разглеждане от Конституционния съд.

35. На 7 юли 1997 жалбоподателят е обжалвал пред Върховния касационен съд, Софийски градски съд до Върховен касационен съд, с аргумента, че не съществуват достатъчно доказателства, че той е извършил престъплението и че не съществува опасност от осуетяване разкриването на обективната истина. Конфискацията на паспорта му и паричната гаранцията били достатъчна гаранция срещу укриване.

36. На 11 август 1997 с изменението на НПК е отменено задължителното задържане под стража по алинея 3 на член 152.

37. На 12 септември 1997, преди да изпрати жалбата от 7 юли 1997 на Върховния касационен съд, Софийският градски съд, в закрито заседание, е отказал да измени определението си от 4 юли 1997.

38. В края на септември и началото на октомври 1997 жалбоподателят е подал нови молби срещу задържането му под стража.

39. На 23 октомври 1997 Върховният касационен съд е разгледал жалбата от 7 юли 1997 в закрито заседание в присъствието на прокурор, но не и на жалбоподателя или негов представител. Прокурорът е представил писмено становище и направил усно изявление, с което поискал от съда да отхвърли жалбата. Жалбоподателят не е бил уведомен за това и не е могъл да даде отговор.

40. Върховният касационен съд отхвърлил жалбата и потвърдил определението на Софийския градски съд от 4 юли 1997, намирайки за обосновано задържането под стража на жалбоподателя съгласно член 152, алинея 1 от НПК. Освен това е подкрепил извода на Софийския градски съд за съществуването на опасност жалбоподателят да се укрие или да извърши други престъпления.

41. Върховният касационен съд е посочил също така, че въпросите за “наличие на достатъчни доказателства” по смисъла на вътрешното право или “основателно съмнение” по смисъла на член 5, алинея 1 (с) от Конвенцията не могат да се разглеждат в производство по молба за освобождаване под гаранция. Те могат да бъдат решавани единствено с присъдата по същество по наказателното дело.

42. На заседанието от 10 декември 1997 пред Софийския градски съд жалбоподателят отново е поискал отмяна на задържането под стража. Той се позовал на обстоятелството, че на 13 октомври 1997 присъдата му от 27 януари 1997 е била отменена поради изтекла давност. Потвърдил е и предишните си доводи.

43. На същата дата Софийският градски съд е отхвърлил жалбата, посочвайки, че опитът на жалбоподателя да остане в Холандия и обстоятелството, че обвиненията срещу него се отнасят до престъпление, извършено в изпитателния срок на условното му осъждане на лишаване от свобода през 1992 (*Вж. по-горе*), сочат на опасност от укриване или извършване на друго престъпление. Съдът освен това е потвърдил предходното си становище, че във връзка с жалбата срещу задържането под стража, жалбоподателят не би могъл да навежда аргументи относно основателността на обвиненията, тъй като това е въпрос по съществото на наказателното дело.

44. На 16 декември 1997 жалбоподателят е обжалвал пред Върховния касационен съд определението от 10 декември 1997.

45. Върховният касационен съд е разгледал жалбата на 15 януари 1998 в закрито заседание в присъствието на прокурор, но не и на жалбоподателя или негов представител. Съдът е изслушал становището на прокурора, че жалбата следва да бъде отхвърлена. Съдът е отхвърлил жалбата.

46. Той е посочил, че оставането в ареста е обосновано съгласно член 152, алинея 1 от НПК, тъй като жалбоподателят е бил обвинен в тежко престъпление по смисъла на кодекса. Освен това опитът на

жалбоподателя да се установи в Холандия със семейството си показвал очевидна опасност от укриване. Съдът също така е приел, че липсва необоснована забава на наказателното производство.

47. На съдебното заседание от 26 януари 1998 жалбоподателят отново е поискал от Софийския градски съд да бъде освободен. Той е изтъкнал, че обстоятелствата по делото са изяснени и следователно липсва опасност да осуети разкриването на обективната истина.

48. Молбата е била отхвърлена на същата дата. Софийският градски съд е потвърдил становището си по предходните определения.

49. На 29 януари 1998 жалбоподателят е подал жалба срещу горното определение пред Върховния касационен съд. На 11 март 1998 жалбата е била отхвърлена в закрито заседание в присъствието на прокурора, поискал отхвърляне, и в отсъствието на жалбоподателя и неговия представител.

50. На 15 юни 1998 Софийският градски съд е признал жалбоподателя за виновен по някои от обвиненията и го е осъдил на пет години лишаване от свобода.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И СЪДЕБНА ПРАКТИКА

51. Приложимите разпоредби от Наказателно-процесуалния кодекс и съдебната практика на българските съдилища към процесния момент са обобщени в решенията на Съда по няколко подобни дела (*Вж.*, наред с други, *Николова с/у България* [ГО], № 31195/96, пар. 25-36, ЕКПЧ 1999-II [*Nikolova v. Bulgaria* [GC], no. 31195/96, §§ 25-36, ECHR 1999-II]; *Илижков с/у България*, № 33977/96, пар. 55-62, 26 юли 2001 [*Ilijkov v. Bulgaria*, no. 33977/96, §§ 55-62]; и *Янков с/у България*, № 39084/97, пар. 79-88, ЕКПЧ 2003-XII [*Yankov v. Bulgaria*, no. 39084/97, §§ 79-88, ECHR 2003-XII]).

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНИ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 5, АЛИНЕЯ 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

А. Твърдяно нарушение на правото да бъде изправен пред съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции

52. Жалбоподателят се оплаква на основание член 5, алинея 3 от Конвенцията, че след задържането му не е бил изправен пред съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции.

53. Релевантната част на член 5, алинея 3 от Конвенцията гласи следното:

“Всяко лице, арестувано или лишено от свобода в съответствие с разпоредбите на т. 1 (с) на този член, трябва своевременно да бъде изправено пред съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции...”

54. Правителството поддържа, че към процесния момент все още не било напълно ясно дали прокурорите и следователите съгласно българската правна система могат да се считат за “длъжностни лица, упълномощени от закона да изпълняват съдебни функции” по смисъла на член 5, алинея 3 от Конвенцията. След решението на Съда по делото *Асенов и други с/у България* (решение от 28 октомври 1998, *Бюлетин 1998-VIII [Asenov and Others v. Bulgaria (judgment of 28 October 1998, Reports 1998-VIII)]*), системата незабавно е реформирана и измененията са влезли в сила от 1 януари 2000.

55. По редица български дела, свързани със съществувалата до 1 януари 2000 система на задържане под стража, Съдът се е произнесъл, че нито следователите, пред които са изправяни обвинените лица, нито прокурорите, одобряващи постановленията за задържане под стража, могат да се считат за “длъжностни лица, упълномощени от закона да изпълняват съдебни функции” по смисъла на член 5, алинея 3 от Конвенцията (*Вж. Асенов и други*, цитирано по-горе, стр. 2298-99, пар. 144-150; *Николова с/у България*, цитирано по-горе, пар. 49-53; и *Шишков с/у България*, № 38822/97, пар. 52-54, ЕКПЧ 2003-I [*Shishkov v. Bulgaria*, no. 38822/97, §§ 52-54, ECHR 2003-I] (извлечения)).

56. Настоящото дело също се отнася до взета преди 1 януари 2000 мярка за неотклонение “задържане под стража”. След ареста жалбоподателят е бил изправен пред следовател, който не е имал право да постанови обвързващ акт за задържането му под стража (*Вж. параграф 10 по-горе*). Във всеки случай нито следователят, нито прокурорът, потвърдил задържането, са достатъчно независими и

безпристрастни за целите на член 5, алинея 3, предвид тяхната практическа роля в разследването и евентуалното им участие като страна в наказателното производство. Съдът препраща към разсъжденията си относно приложимото право, съдържащи се в решението по цитираното по-горе дело *Николова* (Вж. параграфи 28, 29 и 49-53 от това решение)

57. Следователно е налице нарушение на правото на жалбоподателя да бъде изправен пред съдия или друго длъжностно лице, упълномощено от закона да упражнява съдебни функции по смисъла на член 5, алинея 3 от Конвенцията.

Б. Твърдяно нарушение на правото на процес в разумен срок или на освобождаване преди гледане на делото в съда

58. Жалбоподателят се оплаква на основание член 5, алинея 3 от Конвенцията, че задържането му под стража е необосновано и твърде продължително. Релевантната част на член 5, алинея 3 от Конвенцията гласи следното:

“Всяко лице, арестувано или лишено от свобода в съответствие с разпоредбите на т. 1 (с) на този член ... има право на гледане на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на неговото дело в съда. ...”

59. Жалбоподателят посочва, че не е имало опасност да се укрие, тъй като доброволно се е завърнал от Холандия. Той приема, че предварителното производство е приключило в разумен срок, но твърди, че недопустимите забавяния са настъпили в съдебната фаза на делото.

60. Правителството поддържа, че държавните органи са проявили особеното усърдие, необходимо при провеждане на наказателно производство спрямо задържани под стража лица. По-специално, не е имало забавяния по вина на държавните власти, Софийският градски съд е насрочвал съдебни заседания в разумни интервали, а отлаганията са били абсолютно необходими за правилното установяване на фактите. Съдилищата не могат да бъдат държани отговорни за затрудненията, предизвикани от неявяването на призовани свидетели. Съдилищата са положили специални усилия за ограничаване на възможните забавяния. Същевременно жалбоподателят, който е бил представляван от трима адвокати, е настоял на разпита на неявил се свидетел, с което е станал причина за отлагане на делото. Правителството също така подчертава, че делото е било сложно от фактическа и правна страна.

61. Съдът отбелязва, че жалбоподателят е бил задържан на 11 септември 1996 и е останал в ареста през целия период на

наказателното производство. Бил е признат за виновен и осъден на лишаване от свобода на 15 юни 1998 (*Вж.* параграфи 28-50 по-горе). Следователно релевантният период е една година, девет месеца и четири дни.

62. Наличието на постоянно основателно подозрение, че задържаното лице е извършило престъпление е условие *sine qua non* за законосъобразността на продълженото задържане, като след определен период от време обаче то престава да е достатъчно. В тези случаи, Съдът трябва да установи дали другите основания, изтъкнати от държавните органи, продължават да обосновават лишаването от свобода. Когато тези основания са “релевантни” и “достатъчни”, Съдът трябва също така да се увери дали компетентните национални органи са проявили особено усърдие при провеждане на производството (*Вж. Лабита с/у Италия*, [ГО], № 26772/95, пар. 152-53, ЕКПЧ 2000-IV [*Labita v. Italy*, [GC], no. 26772/95, §§ 152-53, ECHR 2000-IV]).

63. С частичното си решение по допустимост от 18 януари 2001 по настоящото дело, Съдът е отхвърли като явно неоснователно твърдението на жалбоподателя за липсата на основателно съмнение, че е извършил престъпление.

64. По отношение на аргумента за продължаващото задържане под стража, Съдът отбелязва, че първоначално държавните органи са приложили член 152, алинея 3 от НПК, предвиждаща задължително задържане под стража на обвиняеми, по отношение на които има незавършено производство по обвинение за друго престъпление. Тази разпоредба е очевидно несъвместима с член 5, алинея 3 от Конвенцията (*Вж. Янков с/у България*, цитирано по-горе, пар. 173)

65. От друга страна Съдът отбелязва, че алинея 3 на член 152 от Кодекса е отменена през август 1997. Освен това, за разлика от решението по цитирано по-горе дело *Илижков* (*Вж.* параграфи 79-86 от това решение), при което българските съдилища са се позовали изключително на правните разпоредби и съдебната практика, приемащи, че задържането под стража е винаги необходимо освен в особени изключителни случаи, по настоящото дело съдилищата са направили някои *конкретни* анализи на релевантните факти. Те са изтъкнали опита на жалбоподателя да получи политическо убежище в Холандия заедно със семейството си, както и предходното му осъждане. В светлината на тези обстоятелства не е било неприемливо да се заключи, че е съществувала опасност от укриване или извършване на друго престъпление (*Вж.* параграфи 33,36, 43 и 46 по-горе).

66. Ето защо Съдът счита, че са налице релевантни и достатъчни основания, обосноваващи задържането под стража на жалбоподателя.

67. Остава да се прецени дали националните органи са проявили “особено усърдие” при провеждане на наказателното производство и са действали без необоснована забава.

68. Съдът не счита, че наказателното дело срещу жалбоподателя за подправяне на банкови гаранции е било от особена сложност.

69. Не са били налице забавяния по вина на жалбоподателя. Всички отлагания на делото се дължали на неявяването на свидетели (*Вж.* параграфи 15-20 по-горе). Макар да не са били пряко отговорни за това, държавните органи следва да бъдат упрекнати, че не са взели необходимите мерки за обезпечаване присъствието на свидетелите.

70. Освен това е показателно, че на 26 януари 1998, отлагайки предпоследното съдебно заседание за разпита на един единствен свидетел, Софийският градски съд е насрочил следващото съдебно заседание за 15 юни 1998, удължавайки по този начин задържането под стража на жалбоподателя с още почти пет месеца (*Вж.* параграфи 15-20 по-горе). Не бе доказано, че този дълъг интервал между заседанията е бил необходим или неизбежен. Подходът на Софийския градски съд, определил датата на заседанието без да вземе предвид факта, че жалбоподателят е останал в ареста, противоречи на изискването за “особено усърдие” съгласно член 5, алинея 3 от Конвенцията.

71. Имайки предвид продължителността на задържането под стража на жалбоподателя и пренебрегването от страна на държавните органи на задължението им да разгледат делото във възможно най-кратък срок, Съдът намира, че е налице нарушение на правото на жалбоподателя съгласно член 5, алинея 3 от Конвенцията на решаване на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на делото му в съда.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5, АЛИНЕЯ 4 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

72. Жалбоподателят твърди, че при обжалването на взетата спрямо него мярка за неотклонение “задържане под стража” са били нарушение правата му съгласно член 5, алинея 4 от Конвенцията. Той се позовава също така на член 13, посочвайки, че не е разполагал с ефективно правно средство за защита срещу нарушенията на член 5 във връзка с неговото дело.

73. Съдът счита, че горните оплаквания трябва да бъдат разгледани съгласно член 5, алинея 4 от Конвенцията, която гласи следното:

“Всяко арестувано или лишено от свобода лице има право да обжалва законността на неговото задържане в съда, който е задължен в кратък срок да се произнесе; в случай, че задържането е неправомерно, съдът е длъжен да нареди незабавното освобождаване на задържаното лице.

74. Жалбоподателят твърди, че съдилищата са разгледали жалбите му срещу задържането под стража в нарушение на принципа за “равенство в оръжията” и не са проучили всички въпроси, свързани със законосъобразността на задържането. Освен това жалбоподателят посочва, че забавеното разглеждане на жалбите му е несъвместимо с изискването за “кратък срок”, съдържащо се в член 5, алинея 4 от Конвенцията.

75. Правителството посочва, че Върховният касационен съд не е провел заседания по делата за мерки за неотклонение задържане под стража, тъй като това би забавило значително наказателното производство. Въпреки това, Върховният касационен съд е разполагал с цялото дело, включително с жалбата на жалбоподателя. Могъл е да предложи допълнителни становища. Поради това Правителството призовава Съда да приеме, че принципът за равенство в оръжията не е бил нарушен. Освен това Правителството твърди, че съдилищата са обсъдили всички релевантни елементи съгласно вътрешното право.

76. Съдът отбелязва, че в настоящото дело, подобно на предходните български дела (*Вж.*, наред с други, *Илижков с/у България*, цитирано по-горе, пар. 101-104 и *Михов с/у България*, №. 35519/97, пар. 99-104, 31 юли 2003 [*Mihov v. Bulgaria*, no. 35519/97, §§ 99-104, 31 July 2003]), страните в производството пред Върховния касационен съд на заседанията на 23 октомври 1997, 15 януари 1998 и 11 март 1998 не са били равнопоставени. Съгласно вътрешното право и установената съдебна практика органите на прокуратурата са имали привилегиите да отправят до съдиите доводи, които не са били съобщени на жалбоподателя (*Вж.* параграфи 39, 45 и 49 по-горе) Следователно производството не е било състезателно.

77. Освен това Съдът отбелязва, че в съответствие с установената към процесния момент практика, съдилищата са отказали да разгледат един от въпросите, свързани със законосъобразността на задържането под стража на жалбоподателя, а именно дали е налице или не основателно съмнение, че същият е извършил престъплението, за което му е повдигнато обвинение (*Вж.* параграфи 41 и 43 по-горе). Ето защо съдилищата не са осигурили съдебен преглед в обхвата, предвиден съгласно член 5, алинея 4 от Конвенцията.

78. Следователно има нарушение на член 5, алинея 4 от Конвенцията в наказателното производство пред Върховния касационен съд. При положение, че е установил процесуални нарушения, Съдът не счита за необходимо да преценява дали съдилищата са се произнесли в кратък срок.

III. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6, АЛИНЕЯ 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

79. Жалбоподателят се оплаква, че наказателното производство срещу него е било твърде продължително, което представлява нарушение на член 6, алинея 1 от Конвенцията. Релевантната част на тази разпоредба гласи следното:

“Всяко лице ... при наличието на каквото и да е наказателно обвинение срещу него има право на ... гледане на неговото дело в разумен срок ...”

80. Жалбоподателят приема, че релевантният период започва със задържането му под стража на 11 септември 1996 и завършва на 10 декември 2000. Той се позовава на твърденията на основание член 5, алинея 3 от Конвенцията и добавя, че заседанието пред Софийския апелативен съд на 12 февруари 1999 е било отложено без основателна причина и че времето, за което Върховният касационен съд се е произнесъл по делото, повече от осемнадесет месеца, е прекомерно.

81. Правителството, препращайки към становището си по член 5, алинея 3 от Конвенцията и факта, че жалбоподателят е напуснал България през 1993 и се е завърнал през 1996, твърди, че наказателното производство е приключило в разумен срок.

82. Съдът отбелязва, че наказателното производство срещу жалбоподателя е било образувано през април 1993, а обвинението му е било повдигнато през юли 1993. Въпреки това разследването не е могло да продължи преди 11 септември 1996, тъй като дотогава жалбоподателят се е намирал в Холандия, търсейки политическо убежище. Следователно, във връзка с твърдението на жалбоподателя, че държавата е отговорна за нарушение на неговото право делото му да бъде разгледано в разумен срок, началото на релевантният период е 11 септември 1996. Същият приключва на 10 декември 2000, датата на която Върховният касационен съд е постановил окончателното решение (Вж. параграфи 9-25 по-горе)

83. Ето защо периодът, който трябва да бъде разгледан, е четири години и три месеца.

84. Съдът отбелязва по-горе, във връзка с член 5, алинея 3 от Конвенцията, че между двете съдебни заседания на Софийския градски съд е изтекъл неоправдано дълъг период от почти пет месеца и че не са били предприети достатъчно мерки за обезпечаване присъствието на свидетелите и по този начин не са били избегнати известни забавяния (Вж. параграфи 15-20 по-горе). Държавните органи са отговорни и за забава от около три месеца и половина, тъй като заседанието на Софийския градски съд, насрочено за 12 февруари 1999, не е могло да бъде проведено, поради пропуск от страна на прокуратурата (Вж. параграф 23 по-горе)

85. Въпреки това съдът отбелязва, че за четири години и три месеца делото е преминало през четири етапа: предварително производство и три съдебни инстанции. По време на разследването, между септември

1996 и март 1997, не е имало необосновани забавяния. Софийският апелативен съд е решил делото в разумен срок, единадесет месеца след обжалването на първоинстанционната присъда и приблизително осем месеца след обявяването на нейните мотиви. Продължителността на производството пред Върховния касационен съд също не изглежда прекомерна (*Вж.* параграфи 9-25 по-горе).

86. Макар да е вярно, че делото не е било особено сложно и че жалбоподателят не е имал вина за забавянията, Съдът, имайки предвид установените от съдебната практика критерии и по-специално целия срок на триинстанционното производство, намира, че продължителността на наказателното дело като цяло не надвишава разумния срок по смисъла на член 6, алинея 1 от Конвенцията.

87. Следователно не е налице нарушение на тази разпоредба.

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

88. Член 41 от Конвенцията гласи следното:

“ Ако съдът установи, че е имало нарушение на конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на високодоговарящата страна допуска само частично обезщетение за последиците от това нарушение, съдът присъжда, ако това е необходимо, справедливо удовлетворение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

89. Жалбоподателят претендира 7 400 български лева (“BGN”) (равностойността приблизително на 3 700 евро) като обезщетение за вредите, претърпени от нарушението на член 5 по неговото дело. Той твърди, че следва да се вземе под внимание фактът, че е бил задържан под стража при липсата на определени основни гаранции срещу произвол, което предизвикало у него несигурност. Освен това условията в затвора били нечовешки

90. Правителството твърди, че претендираната сума е прекомерна и че някои от доводите на жалбоподателя са неотносими.

91. Имайки предвид всички релевантни обстоятелства, Съдът присъжда 2 500 евро обезщетение за неимуществени вреди.

Б. Съдебни разноски

92. Жалбоподателят претендира 5 295 щатски долара (“USD”), възнаграждение за 115.5 часа работа на адвокат при цена на час между 30 и 50 щатски долара. Той представя договор за правна помощ с адвоката и график за изработени часове. И двата документа носят подписите на жалбоподателя и на адвоката.

93. Жалбоподателят претендира също така 630 щатски долара за разходи, включително 402 щатски долара за превод на 67 страници, пощенски и режийни разноски.

94. Жалбоподателят иска присъдените от Съда суми в тази връзка да бъдат платени пряко на неговия пълномощник, г-н М. Екимджиев.

95. Правителството посочва, че претенциите са прекомерни с оглед жизнения стандарт в България. Освен това твърди, очевидно без основание, че договорът за правна помощ не е подписан.

96. Съдът намира, че претендираният брой часове работа на адвоката на жалбоподателя е прекомерен с оглед относително ниската сложност на делото. Освен това част от първоначалните оплаквания са обявени за недопустими.

97. Имайки предвид всички релевантни обстоятелства и приспадайки сумата от 630 евро, изплатени на жалбоподателя под формата правна помощ от Съвета на Европа, Съдът присъжда съдебни разноски в размер на 2 000 евро, които да бъдат платени директно на представителя на жалбоподателя, г-н М. Екимджиев.

В. Лихва за забава

98. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се изчислява на основата на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процента.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Приема*, че е налице нарушение на член 5, алинея 3 от Конвенцията, тъй като след задържането му жалбоподателят не е бил изправен пред

съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции, и че срокът на задържането му под стража е бил прекомерен;

2. *Приема*, че има нарушение на член 5, алинея 4 от Конвенцията;

3. *Приема*, че не е налице нарушение на член 6, алинея 1 от Конвенцията;

4. *Приема*

(а) че държавата-ответник следва да плати на жалбоподателя, в срок от три месеца от влизането в сила на решението съгласно член 44, алинея 2 от Конвенцията, следните суми, като легова равностойност по курса, приложим в деня на плащането:

(i) 2 500 EUR (две хиляди и петстотин евро) като обезщетение за неимуществени вреди, платими на самия жалбоподател;

(ii) 2 000 EUR (две хиляди евро) за съдебни разноси, платими пряко на пълномощника на жалбоподателя, г-н М. Екимджиев;

(iii) евентуалните данъци и такси върху посочените по-горе суми;

(б) че от изтичането на упоменатия по-горе тримесечен срок до плащането се дължи проста лихва върху горепосочените суми в размер на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка през срока на неизпълнение, увеличена с три процента;

5. *Отхвърля* останалата част от претенцията на жалбоподателя за справедливо удовлетворение.

Изготвено на английски език и съобщено писмено на 30 септември 2004, в съответствие с член 77, алинеи 2 и 3 от Правилника на Съда.

Сорен НИЛСЕН
Секретар

Христос РОЗАКИС
Председател